

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Національна еліта у боротьбі за державність і соборність України
1914–1921 рр.**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 7 від 29 січня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Національна еліта у боротьбі за державність і соборність України 1914–1921 рр.
Викладач (-і)	Кобута Степан Йосифович
Контактний телефон викладача	0342596001
E-mail викладача	stepan.kobuta@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Українські національно-визвольні змагання 1917–1921 рр. були спрямовані на досягнення кількох основних завдань: здобуття національної державності України, її суверенітету і незалежності, об'єднання усіх українських етнічних земель в рамках єдиного державного організму. Ключову роль в організації революційного процесу, формуванні державницької і соціальної політики різних українських державних утворень належала політичним і громадським діячам, військовим, котрі формували в умовах боротьби верству національної еліти. Саме акценти на розуміння шляхів формування провідної верстви, визначення соціологічних портретів українських провідників революційної доби складають базову основу проблематики вивчення навчального курсу.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу: оволодіння студентами поглиблених знань з історії національно-визвольних змагань українців; формування всесторонньо розвинутої особистості з глибокими національно-патріотичними орієнтирами, усвідомлення приналежності до соціально-професійної групи вітчизняної освітньої і наукової інтелігенції.</p> <p>Цілі курсу: засвоїти основний масив знань; вміти застосовувати критичний підхід для аналізу державотворчих і суспільних процесів; опанувати навички наукового пізнання дійсності.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен <i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – основні етапи й процеси розвитку політичної і військової боротьби за українську державність у визначений період; – базові факти і хронологію, причинно-наслідкові зв'язки важливих історичних подій; – наукові підходи оцінок ролі представників вітчизняної еліти; – провідних українських політичних, державних, військових культурних діячів, їх місце в історичному процесі. <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснити специфіку становища українських земель та народу у конкретно-історичних умовах; – аналізувати тенденції розвитку і проблеми національно-визвольного руху; – володіти знаннями і методикою складання біографічних портретів представників вітчизняної еліти; – застосовувати набуті знання при підготовці наукових повідомлень з актуальних питань. 	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською - державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

Програмні результати навчання.

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини

України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.
 ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, вміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	014 Середня освіта. Історія	3	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Початок формування національно-визвольного руху. Українські політики у роки Першої світової війни	2	2	6
Тема 2. Національні провідники Української Народної Республіки	2	2	8
Тема 3. Українські діячі в часи гетьманської держави П.Скоропадського	2	2	8
Тема 4. Політична еліта Західно-Української Народної Республіки	2	2	8
Тема 5. Українські діячі УСРР		2	6
Тема 6. Командна еліта українського війська	2	4	8
Тема 7. Провідники українського повстанського руху	2	2	8
Тема 8. Українські культурні і церковні діячі в умовах української революції	-	2	8
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Критерії поточного оцінювання				
	Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	5	A	зараховано
	80-89	добре	4	B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	3	D	
	50-59			E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)			
	1-25	незадовільно			

Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів:

40 балів – (поточна робота) усні та письмові (тестові) відповіді на семінарських заняттях. Підсумковий бал за семінарські заняття визначається на основі вирахування середнього арифметичного із всіх усних оцінок;

10 балів – контроль самостійної роботи

30 балів – індивідуальна (самостійна) робота студентів у формі написання і оформлення реферату або ж презентації у форматі PowerPoint на визначену тему.

20 балів – модульна контрольна робота (письмові (тестові) завдання з курсу).

Відповідно до *Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ПНУ* знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

– «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень

	<p>засвоєння практичних навичок;</p> <p>– «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>– «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за стобальною шкалою. Передбачає обговорення проблемних питань на задану тематику, участь в дискусії, виступи (презентації) за темами індивідуальних завдань.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять, отримання загальної суми балів не нижче 26 балів.
Підсумковий контроль	<p><i>Форма контролю – залік;</i> <i>Форма здачі комбінована.</i></p> <p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі <https://d-learn.pnu.edu.ua>

Академічна доброчесність:

Навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-прозапобігання-академічному-плагіату.pdf> ,

«Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти» <https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/09/>, Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатськогонаціонального-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>.

У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє 0 балів та пропонує студенту повторно виконати необхідний вид роботи. Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують матеріал самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn та виконанням завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadoknavchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-uprykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (усна співбесіда, тестування). Для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт визначений час. Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право скласти екзамен за відомістю № 2. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі опрацювання матеріалу. У разі отримання незадовільної оцінки з навчальної дисципліни за талоном №3, студенти мають право на повторне її вивчення, що регламентовано «Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)», ознайомитися з яким можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/%20118/2022/11/%20neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Архірейський Д. В. Білий рух у політиці Української Держави (за журналами засідань гетьманської Ради Міністрів). *Проблеми політичної історії України*: зб. наук. пр. / редкол.: О. Б. Шляхов (відп. ред.) [та ін.]. Дніпропетровськ: Грані, 2018. Вип. 13. С. 155–170.

Багрянні жнива Української революції: 100 історій і біографій учасників Визвольних змагань: Воєнно-історичні нариси / Р. М. Коваль. 2. вид., випр. і доп. К. : Діокор, 2006.

Верстюк В. Українська революція: історичне значення та уроки Україна в революційних процесах перших десятиліть ХХ століття: збір. Київ: Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2007. С. 33–43.

Винниченко В. Відродження нації (Історія української революції [марець 1917 р. – грудень 1919 р.]): у 3 ч. Київ; Відень, 1920. URL: <http://exlibris.org.ua/vinnichenko/index.html>

Волковинський В. М. «Набат», конфедерація анархістських організацій України. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (гол.) та ін. Київ: Наукова думка, 2003. Т. 1: А-В. 688 с. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=166> ISSN 2409-3661 .

Горе переможеним. Репресовані міністри Української революції: [архів. док.] / [авт. та упоряд.: А. Когут (відп. упоряд.) та ін. ; редкол.: Г. Боряк та ін.] ; Галуз. держ. архів Служба безпеки

України [та ін.]. Київ : К.І.С, 2018.

Затонський В. Із спогадів про українську революцію. Архіви України. 1990. № 4. С. 53–72; 1991. № 1. С. 57–68; № 3. С. 59–70.

Коновалець Є. Причинки до історії української революції. Прага: Накладом Проводу українських націоналістів, 1928. 39 с.

Лисяк-Рудницький І. Українська революція з перспективи сорокаліття. Історичні есе: в 2 т. Київ: Основи, 1994. Т. 2. С. 39–51.

Мазепа І., Феденко П. З історії української революції (Відбиток із збірника пам'яті Симона Петлюри). Прага, 1930. 94 с.

Мироненко М. Українська національна революція. Мюнхен, 1951. 32 с.

Назарук О. Рік на Великій Україні. Спомини з української революції. Відень, 1920. 344 с.

Петрів В. Спомини з часів української революції 1917–1921 рр. Ч. 1. Львів, 1927. 180 с.; Ч. 2. Л., 1928.

Петрів М. Й. Українські адвокати: державні, громадські, політичні та культурно-освітні діячі кінця ХІХ - першої половини ХХ ст. Кн. 1. Київ: Вид-во «ЮСТІНІАН», 2014.

Річицький А. Центральна Рада від лютого до жовтня. Нарис з історії української революції. Харків, 1930.

Солдатенко В. Ф. Українська революція. Історичний нарис. Київ: Либідь 1999. 976 с.

Солдатенко В. Ф. Українська революція: концепція та історіографія. Київ : Пошуково-видавниче об'єднання «Книга пам'яті України», Просвіта, 1997. 416 с.

Солдатенко В.Ф. Проект "Україна", 1917 - 1920 рр. Постаті . Кіровоград : Імекс, 2013.

Солдатенко В.Ф. "Gloria Mundi". Політична еліта українського державотворення революційної доби (короткі нариси-портрети. 1917-1920); НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. - Київ : Наукова думка, 2021.

Таємний легіон Української революції : [докум.-публіцист. нариси] / Олександр Скрипник. Київ: Ярославів Вал, 2015.

Тинченко Я. В. Військово-морські сили України. 1917-1921: науково-популярне видання. К.: Темпора, 2012.

Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917-1921). Кн. 1 (2007), Кн.2 (2007).

Христюк П. Замітки і матеріали до історії Української революції: у 4 т. Відень: Укр. соціологічний ін-т, 1921–1922.

Викладач

доцент *Кобута С.Й.*